

Pisemne podsumowanie dokumentu:

Prognoza oddziaływania na środowisko Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020

zgodne z art. 55 ust. 3 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko

Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014 – 2020 (PO IR) jest programem krajowym, jednym z podstawowych instrumentów wdrażania polityki rozwojowej państwa i jest finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Program koncentruje się na następujących celach ogólnych: zwiększenie innowacyjności gospodarki, rozwój sektora nauki, współpracy pomiędzy sferą przedsiębiorstw i B+R oraz stworzenie wysokiej jakości otoczenia biznesu dla poprawy innowacyjności. Struktura PO IR obejmuje 5 osi priorytetowych, w ramach których przyjęte zostały priorytety inwestycyjne.

Prognoza oddziaływania na środowisko Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014 -2020

Zgodnie z wymaganiami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/42/WE z 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko, oraz nr 2011/92/UE z 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne, projekt PO IR – jako wyznaczający ramy dla późniejszych realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagał przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Zgodnie z tymi wymaganiami została wykonana Prognoza oddziaływania na środowisko PO IR, która jest elementem wspierającym proces decyzyjny dla realizacji inwestycji ingerujących w stan środowiska, a wynikających z PO IR.

Celem Prognozy były głównie:

- identyfikacja potencjalnych oddziaływań na środowisko wynikających z realizacji PO IR,
- określenie czy w należyty sposób podczas przygotowania *Programu* został uwzględniony interes środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- sformułowanie zaleceń minimalizacji wszelkich jego negatywnych oddziaływań.

Opracowanie Prognozy dla projektu PO IR zostało podzielone na dwa zasadnicze etapy. W pierwszym etapie wykonano diagnozę stanu środowiska w obszarze opracowania, czyli obszarze całego kraju wraz z identyfikacją kluczowych zagrożeń i problemów jego ochrony związanych z oddziaływaniem planowanych przedsięwzięć na jego poszczególne komponenty. Zdiagnozowano, że głównym wyzwaniem dla Polski na najbliższe lata będzie przejście na taką drogę rozwoju przestrzennego i cywilizacyjnego, która umożliwi godzenie wzrostu gospodarczego z ochroną zasobów wodnych, różnorodności biologicznej krajobrazowej, zasobów gleb, racjonalnym użytkowaniem kopalin i upowszechnianiem odnawialnych źródeł energii. Elementem tej zmiany może stać się wdrażanie nowoczesnych, przyjaznych środowisku rozwiązań technologicznych i organizacyjnych w sferze produkcji i usług.

W oparciu o zdiagnozowany stan środowiska oraz całokształt zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań społecznych, gospodarczych i polityczno – prawnych, w dokumencie zidentyfikowano dwie grupy przedsięwzięć:

- **przedsięwzięcia** charakteryzujące się **bezpośrednim** oddziaływaniem na środowisko lub jego wybrane komponenty, których realizacja potencjalnie może wpływać znacząco na środowisko (przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym, np. wdrożeniowym infrastrukturalnym lub pilotażowym / demonstracyjnym, badawczo – rozwojowym, rozwojowym np. w obszarze wdrażania nowych technologii w przedsiębiorstwach, wyposażania w specjalistyczną aparaturę badawczą),
- **przedsięwzięcia o pośrednim** oddziaływaniu na środowisko – wzięto pod uwagę przedsięwzięcia o charakterze „miękkim”, wspierające różne formy działalności mające na celu m.in. budowanie sieci powiązań i aktywizowanie współpracy pomiędzy sferami nauki i gospodarki bądź też promocję innowacyjnych rozwiązań o charakterze nietechnologicznym, czy rozwój kadr B+R, których wdrożenie nie powinno znacząco oddziaływać na środowisko.

Analizę potencjalnego wpływu PO IR na poszczególne komponenty środowiska przeprowadzono w odniesieniu do osi priorytetowych i priorytetów inwestycyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem planowanych do realizacji typów przedsięwzięć, które zostały zgrupowane w celu większej przejrzystości analiz, zgodnie z poniższym zestawieniem.

Typy projektów charakteryzujące się prawdopodobnym bezpośrednim oddziaływaniem na środowisko	
A	Badania i prace rozwojowe - obejmujące badania (podstawowe, rozwojowe, stosowane, przemysłowe).
B	Instalacje pilotażowe/demonstracyjne - obejmujące prace badawczo-rozwojowe związane z wytworzeniem instalacji pilotażowej/demonstracyjnej.
C	Wdrożenie nowych technologii - obejmujące projekty, polegające na rozwoju lub implementacji nowych technologii, wymagających prowadzenia prac B+R, a następnie komercjalizacji i wykorzystania w praktyce.
D	Budowa infrastruktury - obejmuje inwestycje w aparaturę, sprzęt, technologie i inną niezbędną infrastrukturę, służącą tworzeniu innowacyjnych produktów i usług.
E	Zakup infrastruktury badawczej - obejmujące inwestowanie w nowoczesną infrastrukturę badawczą oraz pełne wykorzystanie potencjału kadr naukowych.
Typy projektów o prawdopodobnym pośrednim oddziaływaniu na środowisko	
F	Wsparcie ekonomiczne - obejmujące m.in.: wsparcie poszukiwania i selekcji innowacyjnych pomysłów, wsparcie w zakresie tworzenia przedsiębiorstw na bazie innowacyjnych pomysłów oraz zasilenie kapitałowe nowo powstałych firm, a także gwarancje dla podmiotów udostępniających kapitał firmom z sektora MSP, które prowadzą działalność innowacyjną.
G	Wsparcie prawne - obejmujące uzyskanie ochrony prawnej własności przemysłowej oraz realizację ochrony własności przemysłowej, a także prowadzenie analiz czystości patentowej.
H	Współpraca przedsiębiorstw i jednostek naukowych - obejmujący rozwój kadr B+R, a w dalszej kolejności opracowywanie projektów bazujących na tworzeniu partnerstw (w tym również i międzynarodowych zespołów) dla jak najlepszego wykorzystywania wewnętrznych i zewnętrznych zasobów, technologii oraz wiedzy.
I	Rozwój sektora B+R - obejmujący realizację projektów przyczyniających się m.in. do: rozwoju kadr B+R w projektach zespołowych prowadzonych w jednostkach naukowych lub przedsiębiorstwach w ramach międzynarodowych programów badawczych lub w ramach współpracy strategicznej z wiodącym ośrodkiem naukowym na świecie.
J	Internacjonalizacja innowacyjnych przedsiębiorstw - obejmujące m.in.: programy promocji; wsparcie IOB w zakresie internacjonalizacji ich działalności; świadczenie na rzecz innowacyjnych przedsiębiorstw specjalistycznych usług doradczych z zakresu internacjonalizacji (w tym m.in. coaching, mentoring itp.).
K	Proinnowacyjne usługi instytucji otoczenia biznesu - obejmujący rozwój profesjonalnych usług proinnowacyjnych świadczonych przez IOB.

Zaproponowana agregacja przedsięwzięć na grupy umożliwiła dokonanie oceny ich wpływu na środowisko w oparciu o analizę porównawczą analogicznych przedsięwzięć oraz zapisów dokumentów programowych.

Drugi etap prac nad Prognozą poświęcony był ocenie zgodności postanowień projektowanego dokumentu z celami ochrony środowiska ustanawianymi na poziomie europejskim i krajowym z odniesieniem do zasad zrównoważonego rozwoju, a także analizie stopnia uwzględnienia w PO IR zasad ochrony środowiska wraz z oceną, w jaki sposób badany dokument będzie wpływał na ich

przestrzeganie. Zapisy projektu Programu oceniano w kontekście celów, zadań i wymogów ochrony środowiska formułowanych w przyjętych w kraju politykach, strategiach i programach krajowych oraz w kontekście dokumentów międzynarodowych, a zwłaszcza Strategii *Europa 2020*. Projekt Programu w części diagnostycznej zawiera odwołanie do zasady zrównoważonego rozwoju, a w szczególności wskazuje, że środki pozyskane z funduszy Wspólnych Ram Strategicznych będą „wspierały innowacyjność gospodarki, konkurencyjność określonych branż i sektorów, a także będą promowały racjonalne gospodarowanie zasobami, w tym efektywność energetyczną i surowcową”.

Ocena skutków realizacji projektu PO IR 2014-2020 z uwzględnieniem oddziaływania na elementy środowiska została dokonana w odniesieniu do celów i działań określonych dla poszczególnych typów projektów planowanych do realizacji w osiach priorytetowych PO IR. Oceną objęto następujące elementy środowiska: zdrowie ludzi, przyrodę, w tym rośliny, zwierzęta, różnorodność biologiczną i spójność obszarów Natura 2000, jakość wód, jakość powietrza i klimat, powierzchnię ziemi i gleby, krajobraz i dziedzictwo kulturowe.

Przeprowadzona analiza osi priorytetowych i priorytetów inwestycyjnych oraz ocena skutków środowiskowych wykazała, że znacząca część projektów podejmowanych w ramach PO IR nie będzie wpływać bezpośrednio na środowisko. Niektóre z działań związane z budową, rozbudową lub przebudową infrastruktury mogą oddziaływać w sposób negatywny na środowisko. Projekty te dotyczą m.in. infrastruktury, jaką są obiekty kubaturowe, drogi, parkingi, itp., zagospodarowania istniejących pomieszczeń biurowo-usługowych (remont, adaptacja), wyposażenia w nowoczesny sprzęt, aparaturę badawczą i analityczną (m.in. instalacje pilotażowe, pokazowe). Ich wpływ na środowisko będzie miał jednakże charakter przemijający, o ile realizacja zostanie wykonana zgodnie z obowiązującymi normami prawnymi i zaleceniami, które wyeliminują negatywne oddziaływanie na środowisko. Elementem, który należy uwzględnić na etapie podejmowania decyzji o uruchomieniu tej grupy inwestycji jest ocena ich środowiskowego oddziaływania – badanie efektywności dla różnych możliwych wariantów inwestycji i wybór rozwiązania optymalnego.

Potencjalnego oddziaływania na środowisko można również spodziewać się w wyniku opracowania i komercjalizacji nowych technologii i nowych produktów/usług, co w kontekście zapisów PO IR jest jednym z podstawowych celów programu. Wsparcie wymienionych rozwiązań wymaga stosowania kompleksowej oceny oddziaływania środowiskowego, która powinna być prowadzona zarówno już na etapie projektu (ekoprojektowanie), jak i realizacji oraz wdrażania produktu. Kompleksowa ocena oddziaływania na środowisko (w całym cyklu życia) powinna być jednym z kryteriów wsparcia dla tej grupy działań. Ponieważ realizacja poszczególnych przedsięwzięć obejmie różne sektory gospodarki, należy zaznaczyć, że w danym przypadku zastosowanie będą miały odrębne przepisy prawne i branżowe, które regulują wszelkie zasady projektowania, budowy i działalności takich obiektów z uwzględnieniem minimalizacji oddziaływania na środowisko przyrodnicze, w tym ludzi.

Przy wyborze środków zapobiegawczych i łagodzących prognozowane oddziaływania na środowisko należy dążyć do stosowania działań o najwyższym priorytecie w hierarchii minimalizacji, tj. minimalizujących oddziaływanie u „źródła”. Przewiduje się, że konkretne sposoby i metody zapobiegania, ograniczania lub kompensacji przyrodniczej potencjalnych negatywnych oddziaływań na środowisko pojawią się na etapie przygotowania przedsięwzięć objętych wsparciem w ramach PO IR.

Jednocześnie w Prognozie podkreślono, iż oddziaływanie Programu wykracza znacząco poza sumę oddziaływań poszczególnych przedsięwzięć realizowanych w ramach tego Programu.

Skumulowania pozytywnych efektów środowiskowych Programu upatruje się głównie w wyborze przyszłych projektów z uwzględnieniem środowiskowych kryteriów preselekcji i selekcji, oraz z precyzyjnym monitoringiem skutków ich wdrażania w oparciu o zdefiniowane wskaźniki zrównoważonego rozwoju. Wykonana analiza potencjalnych oddziaływań skumulowanych uwzględnia także działania realizowane w PO IR w połączeniu z przedsięwzięciami przewidzianymi w innych programach, np. Infrastruktura i Środowisko oraz Polska Wschodnia.

Prognoza oddziaływania na środowisko określa środki łagodzące potencjalne negatywne oddziaływanie na środowisko, które zostały przedstawione w formie rekomendacji oraz konkretnych zapisów, jakie zaleca się uwzględnić w dalszych pracach nad przygotowaniem Programu do jego wdrożenia. Środki te uwzględnione zostały ponadto przy opracowaniu zaleceń na potrzeby kryteriów wyboru projektów. Proces wyboru projektów podzielono na:

- etap preselekcji, mającej na celu możliwie wczesne wyeliminowanie tych przedsięwzięć, które z perspektywy Programu należy ocenić jako kryjące poważne zagrożenie istotnymi oddziaływaniami negatywnymi na środowisko. Formuła preselekcji ma mieć miejsce przed etapem składania pełnej dokumentacji aplikacyjnej, co umożliwi m.in. zmniejszenie kosztów przygotowania projektów po stronie beneficjentów, w sytuacjach gdy niektóre z projektów już na wczesnym etapie mogą zostać odrzucone. Etap preselekcji ma bowiem służyć zidentyfikowaniu najbardziej prawdopodobnych rodzajów oddziaływań związanych z danym projektem oraz umożliwić wyeliminowanie propozycji takich rozwiązań, których upowszechnienie przyniosłoby istotne negatywne skutki środowiskowe. Preselekcja dokonywana również w oparciu o kryteria środowiskowe powinna umożliwić również beneficjentowi dokonanie zmian w założeniach projektu celem zminimalizowania negatywnego oddziaływania na środowisko (jeśli będzie prawdopodobieństwo jego zaistnienia) lub uzyskania wymiernych korzyści środowiskowych.
- etap selekcji właściwej, podczas której oceniany będzie zakres potencjalnych korzyści dla środowiska. Ocena ekspercka ma umożliwić ocenę punktową projektu za wymierne korzyści środowiskowe projektu i jako jeden z wielu aspektów merytorycznych oceny dać podstawy do tworzenia rankingu projektów. Selekcja nie będzie zastępowała procedur administracyjnych, bowiem wiążąca decyzja pozostaje w gestii odpowiednich organów, natomiast opinia ekspercka powinna być traktowana jako wspomagająca ocenę konsekwencji wdrożenia działań programowych, w ramach których przedsięwzięcie jest realizowane.

Dla obydwu etapów oceny zaproponowano przyjęcie katalogu zagadnień bazowych, w odniesieniu do których będzie można formułować kryteria oceny. Wybór zagadnień bazowych do oceny oraz szczegółowe kryteria powinny być dostosowane do charakteru naboru i specyfiki projektów.

Program nie wskazuje czy taka forma oceny i wyboru projektów zostanie zastosowana do wszystkich projektów PO IR, czy zostanie zastosowana dla wybranych typów działań w wybranych osiach priorytetowych. W związku z tym uznaje się, że formuła preselekcji i selekcji uwzględniających aspekty środowiskowe może zostać zastosowana do dowolnego projektu, ale szczególne korzyści z jej zastosowania mogą być widoczne m.in. przy projektach infrastrukturalnych, demonstracyjnych / pilotażowych czy też takich, których celem jest wdrożenie nowej, innowacyjnej technologii prośrodowiskowej.

Podstawowymi rekomendacjami w tym zakresie są:

- zaangażowanie do procesu preselekcji i selekcji przedsięwzięć w aspekcie oddziaływania na środowisko specjalistów z wszystkich dziedzin związanych z środowiskowym, przestrzennym i kulturowym wymiarem zielonej gospodarki i zrównoważonego rozwoju,
- preferowanie tych przedsięwzięć badawczo-rozwojowych, demonstracyjnych, projektów aplikacyjnych i programów sektorowych, dla których wykazana jest komplementarność z innymi programami operacyjnymi szczebla krajowego (głównie w kwestiach związanych ze środowiskiem i przeciwdziałaniem środowiskowym zagrożeniom dla zdrowia) oraz celami i priorytetami środowiskowymi UE,
- wspieranie w szczególności tych spośród prac badawczo-rozwojowych i badań technologicznych nakierowanych na korzyść środowiskową, które stanowią zarazem element wdrażania strategii inteligentnej specjalizacji na poziomie krajowym lub regionalnym.

Sporządzona Prognoza została poddana opiniowaniu przez właściwe organy oraz przeprowadzone zostały konsultacje społeczne w trybie zgodnym z ustawą.

Rozwiązania alternatywne dla postulatów Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014 - 2020

W ramach Prognozy dokonano analizy skutków środowiskowych wystąpienia dwóch rozwiązań wariantowych w stosunku do realizacji Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014 - 2020:

- Wariant „zero” – polegający na zaniechaniu realizacji działań wynikających z PO IR 2014-2020,
- Wariant realizacyjny polegający na poszukiwaniu innych źródeł finansowania i sposobu wdrażania dla zaplanowanych typów projektów.

Analiza stanu środowiska w przypadku realizacji wariantu zero, czyli zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektu PO IR:

Odstąpienie od realizacji Programu, a tym samym wdrażania przedsięwzięć opisanych w poszczególnych osiach priorytetowych i priorytetach inwestycyjnych może skutkować wstrzymaniem szeregu procesów, których celem jest zwiększenie poziomu innowacyjności w środowisku gospodarczym kraju, a także wspieranie efektywności wykorzystania jego zasobów. Brak działań ukierunkowanych na budowę gospodarki opartej na wiedzy poprzez m.in. rozwój innowacyjności przedsiębiorstw oraz intensyfikację współpracy B+R z przedsiębiorstwami może zahamować rozwój konkurencyjności gospodarki kraju i poszczególnych regionów wobec innych regionów w Unii Europejskiej. Podobnie brak wsparcia dla otoczenia i potencjału innowacyjnego oraz przedsiębiorczości i kreatywności mieszkańców oraz rozwoju MŚP ograniczy w dużym stopniu podjęcie ryzyka poszukiwania nowych i bardziej efektywnych rozwiązań dla poprawy sytuacji osobistej i otoczenia.

Wraz z wdrożeniem Programu można zatem oczekiwać również pozytywnych skutków środowiskowych, które mogą wpływać na spowolnienie lub zahamowanie niekorzystnych tendencji poszczególnych elementów środowiska. Należy mieć jednak na uwadze, że sam PO IR 2014-2020 może przynieść pozytywne efekty środowiskowe w dłuższej perspektywie czasowej pod warunkiem, że stan środowiska nie będzie ulegał pogorszeniu w wyniku innych planowanych działań programowych w przyszłości, szczególnie programów i projektów infrastrukturalnych o dużym zakresie i skali oddziaływania na środowisko.

Podsumowując, efekt niewdrożenia samego PO IR mógłby pogłębić zjawiska środowiskowe zmierzające w negatywnym kierunku oraz wpłynąć co najwyżej neutralnie na te komponenty, w których następuje poprawa.

Skumulowania pozytywnych efektów środowiskowych upatruje się w precyzyjnym wyborze przyszłych projektów w ramach PO IR z uwzględnieniem środowiskowych kryteriów preselekcji i selekcji oraz z precyzyjnym monitoringiem skutków ich wdrażania w oparciu o zdefiniowane wskaźniki zrównoważonego rozwoju

Analiza możliwych wariantów alternatywnych w stosunku do działań zaproponowanych w PO IR

Obecnie nie ma instrumentów finansowych dających możliwość jednoczesnego wdrożenia przedsięwzięć tak mocno nakierowanych na badania i rozwój w tak szerokim zakresie, jak zdefiniowanym w PO IR. Realizacja wariantu polegającego na zaniechaniu realizacji przedsięwzięć w ramach PO IR i poszukiwaniu możliwości ich sfinansowania w ramach innych źródeł spowodowałaby rozproszenie działań i nie pozwoliłaby na osiągnięcie efektu synergii, ani też realizację wszystkich zakładanych celów. Trudno byłoby znaleźć źródła i możliwości finansowania pozwalające podobnie jak PO IR, na kompleksowe podejście zgodnie z zasadą wsparcia projektów od pomysłu do rynku w skali krajowej. Założeniem PO IR jest bowiem wsparcie całego procesu

powstawania innowacji: od fazy tworzenia się pomysłu, poprzez etap prac badawczo-rozwojowych, przygotowanie prototypu, aż po komercjalizację wyników badań.

Jednocześnie, ze względu na specyficzny charakter zapisów w PO IR dotyczących planowanych przedsięwzięć, na etapie sporządzania niniejszej Prognozy brak jest możliwości precyzyjnego określenia rozwiązań alternatywnych dla poszczególnych działań. Skutki środowiskowe podejmowanych działań silnie zależą od lokalnej chłonności środowiska lub od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych, dlatego na etapie programowania i realizacji konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych należy rozważyć warianty alternatywne tak, aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływał na środowisko. Rozwiązania alternatywne mogą dotyczyć:

- rozwiązań organizacyjnych,
- rozwiązań technicznych,
- lokalizacji przedsięwzięć.

Uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w trakcie konsultacji społecznych

Konsultacje społeczne *Prognozy Oddziaływania na środowisko Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014 – 2020* trwały w terminie od 12 listopada do 4 grudnia 2013 r.

Podczas trwania konsultacji społecznych – w dniu 26 listopada 2013 r. odbyła się Konferencja konsultacyjna *Prognozy oddziaływania na środowisko projektu PO IR 2014 – 2020*.

Konferencja konsultacyjna skierowana była do wszystkich zainteresowanych, a w szczególności do potencjalnych beneficjentów PO IR: przedsiębiorstw, jednostek naukowych, instytucji otoczenia biznesu oraz klastrów, jak również przedstawiciele: administracji rządowej, samorządów terytorialnych, organizacji pozarządowych, partnerów społeczno-gospodarczych oraz środowisk akademickich.

Jednocześnie, w przewidzianym ustawowo terminie 21 dni, zapewniona została możliwość zgłaszania opinii, w tym poprzez formularz dostępny na stronie internetowej Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju. Pisemne uwagi do prognozy przekazał Departament Wdrażania Programów Operacyjnych Ministerstwa Gospodarki.

Zgłoszone uwagi dotyczyły:

- zapisów dotyczących kryteriów środowiskowych preselekcji i selekcji projektów,
- wspierania przez PO IR projektów, które mają neutralny wpływ na środowisko,
- dostosowania składu komisji eksperckiej oceniającej projekty pod względem kompetencji do typu projektów,
- wskaźników środowiskowych proponowanych dla oceny PO IR.

Uwagi i wnioski zgłoszone w trakcie trwania konsultacji zostały rozpatrzone i wykorzystane przy opracowaniu ostatecznej wersji Prognozy i stanowią załącznik do Prognozy.

Opinie organów ochrony środowiska: Głównego Inspektora Sanitarnego oraz Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska

Zakres Prognozy, opracowanej zgodnie z zapisami zawartymi w art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. *o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*, został uzgodniony z właściwymi organami, o których mowa w art. 57 i 58 ww. ustawy.

W dniu 19 kwietnia 2013 r., Główny Inspektor Sanitarny (GIS), a w dniu 9 maja 2013 r., Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska (GDOŚ) przedstawili zakres prognozy oddziaływania za środowisko. Zgodnie z opinią GDOŚ w sprawie uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie, niniejsza prognoza została ukierunkowana na wskazanie zaleceń odnośnie formułowania kryteriów wyboru projektów (zarówno z listy konkursowej, jak i pozakonkursowej)

w taki sposób, aby spełnić przy ich realizacji wymogi ochrony środowiska i założenia zrównoważonego rozwoju, a ponadto zostały opracowane zasady (z uwzględnieniem metod i częstotliwości) monitoringu skutków realizacji postanowień Programu. W oparciu o opinię GIS, w Prognozie w sposób szczególny podkreślono konieczność analizy oddziaływania działań PO IR na zdrowie ludzi.

Następnie, także zgodnie z zapisami ustawowymi, Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014 – 2020 wraz z *Prognozą oddziaływania na środowisko* został poddany opiniowaniu przez przedmiotowe organy. Obydwa dokumenty zostały zaopiniowane przez:

- Głównego Inspektora Sanitarnego – opinia z dnia 27 listopada 2013 r. o numerze: GIS-HŚ-NS-073-49/EN/13 – bez uwag;
- Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska – opinia z 4 grudnia 2013 r. o numerze: DOOŚsoos.410.30.2013.JP-1.

Uwagi GDOŚ w stosunku do Prognozy związane były głównie z:

- koniecznością doprecyzowania rozumienia określenia screening środowiskowy,
- sugestiami zmian zapisów dotyczących kryteriów środowiskowych preselekcji i selekcji projektów,
- koniecznością weryfikacji wskaźników środowiskowych proponowanych dla oceny PO IR.

Przedmiotowe uwagi zostały uwzględnione przy opracowaniu ostatecznej wersji Prognozy, natomiast ich zestawienie stanowi załącznik do Prognozy.

Wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli zostało przeprowadzone

Realizacja celów Programu powinna doprowadzić do zwiększenia innowacyjności i konkurencyjności polskiej gospodarki, wyrażające się głównie wzrostem nakładów prywatnych na B+R.

Zmiany systemowe, wymiana wiedzy, stosowanie dobrych praktyk, tworzenie partnerstw i wzajemnych relacji grup interesariuszy będące wynikiem realizacji PO IR, spowodują podniesienie potencjału gospodarczego kraju, a tym samym mogą przyczynić się do tworzenia pozytywnych relacji w układzie transgranicznym. Niemniej jednak, zgodnie z klasyfikacją i charakterystyką działań, jakie mogą być realizowane w ramach pięciu osi priorytetowych PO IR, w ramach Programu nie przewiduje się realizacji inwestycji, o jakich mowa w Załączniku I do Konwencji Espoo. Wśród działań realizowanych w ramach PO IR mogą się jednak znaleźć niewielkie (w tym pilotażowe) instalacje przemysłowe o jakich mowa w Aneksie II do Protokołu z 2001 roku do Konwencji Espoo, przy czym w grę mogą wchodzić głównie przypadki o jakich mowa w Załączniku III punkt b do tej konwencji, czyli projekty, w ramach których planowana działalność jest zlokalizowana na obszarze lub w pobliżu obszaru o szczególnej wrażliwości lub o szczególnym znaczeniu dla środowiska (takim jak obszary wodno-błotne podlegające Konwencji ramsarskiej, parki narodowe, rezerваты przyrody, tereny będące miejscem szczególnego naukowego zainteresowania lub tereny ważne z punktu widzenia archeologii, kultury lub historii), jak również gdy planowana działalność zlokalizowana jest w miejscu, w którym właściwości planowanej działalności mogłyby mieć znaczący wpływ na ludność. Niektóre z tych przedsięwzięć mogą wiązać się z oddziaływaniem na wrażliwe tereny przygraniczne. Nie można zatem wykluczyć, że niektóre spośród inwestycji przewidzianych do realizacji w ramach osi priorytetowych, zwłaszcza osi II, III i IV mogą, pomimo lokalnego zasięgu bezpośrednich oddziaływań, wymagać wdrożenia procedury oceny oddziaływania transgranicznego zgodnie z postanowieniem artykułu 2 pkt 5 Konwencji Espoo oraz artykułu 5 pkt 1 Protokołu z 2001 roku do Konwencji z Espoo. Prawdopodobieństwo wystąpienia takich oddziaływań zależeć będzie od lokalizacji, natury i skali planowanych przedsięwzięć. O potrzebie lub braku potrzeby oceny oddziaływania transgranicznego rozstrzygać będzie każdorazowo identyfikacja natury i skali przewidywanych oddziaływań

transgranicznych, wykonywana obowiązkowo w ocenie oddziaływania inwestycji na środowisko w ramach procedury uzyskiwania decyzji środowiskowej.

Realizacja przedsięwzięć w ramach PO IR wymaga stosowania procedur określonych w dyrektywach wspólnotowych, w ramach których identyfikowane będą na stosunkowo wczesnym etapie planowania i programowania wszelkie przesłanki wskazujące na możliwość wystąpienia oddziaływań, co z kolei umożliwi zastosowanie środków zaradczych, bądź też rozwiązań wariantowych.

Dlatego też, w przypadku PO IR jako całości nie było potrzeby podejmowania procedury transgranicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu

W Prognozie oddziaływania na środowisko projektu PO IR przedstawiono zasady monitoringu skutków realizacji postanowień PO IR w zakresie oddziaływania na środowisko. Monitoring programu PO IR będzie przebiegał dwukierunkowo:

- pierwszy kierunek obejmował będzie bezpośrednio realizację założonych celów szczegółowych oraz produktu i rezultatu w odniesieniu do poszczególnych osi priorytetowych. Zasady i wskaźniki wytypowane do tego celu zostały przedstawione i opisane w Projekcie Programu PO IR;
- drugi kierunek monitoringu będzie obejmował analizę oddziaływania na środowisko w myśl zapisów ustawy OOŚ.

Analiza zapisów programowych dokumentu, ze szczególnym uwzględnieniem aspektu wdrożeniowego, pozwoliła na dokonanie założeń odnośnie oczekiwanych rezultatów jego realizacji.

W wyniku prac eksperckich zostały określone „hipotetyczne efekty realizacji” Programu, są to:

- poprawa standardu infrastruktury badawczej,
- zwiększenie liczby badań stosowanych oraz wdrożeń technologicznych,
- zwiększona ilość projektów badawczych w konsorcjach naukowo-przemysłowych,
- zwiększenie liczby i wzrost kwalifikacji kadry naukowej, kadry zarządzającej i obsługującej.

Na potrzeby monitorowania środowiskowych skutków realizacji postanowień PO IR zaproponowano dobór obszarów tematycznych, które w przyszłości powinny być objęte oceną wskaźnikową, zarówno pod względem wskaźników strategicznych, jak i wskaźników produktowych i rezultatowych dla wszystkich osi priorytetowych PO IR. Podejście to umożliwi przeprowadzenie oceny rzeczywistych skutków realizacji PO IR z uwzględnieniem wszystkich aspektów środowiskowych. Proponuje się m.in. monitorowanie następujących wskaźników: energochłonność i wodochłonność gospodarki, nakłady B+R poświęcone środowisku, patenty na rzecz ochrony klimatu i w dziedzinach związanych z ochroną środowiska, emisja CO₂ związana z produkcją energii (wielkość emisji CO₂ związanej z produkcją energii w przeliczeniu na jednostkę PKB), wprowadzanie systemów zarządzania środowiskowego (w związku z realizacją PO IR).

Zaproponowane zakresy wskaźników zrównoważonego rozwoju umożliwiają przeprowadzenie wieloaspektowej oceny oddziaływania projektów na środowisko. Oprócz wymienionych typowo „środowiskowych” obszarów tematycznych, w ramach których możliwe jest dobieranie wskaźników umożliwiających precyzyjne określenie oddziaływania na środowisko, proponuje się wzięcie pod uwagę aspektu społecznego w zakresie wpływu na zdrowie ludzkie i jakość życia. Wszystkie wskaźniki strategiczne powinny zostać dobrane w taki sposób, aby dostępność danych umożliwiała wykonywanie analiz ex-post w stosunku do rozpoczętych, trwających lub zakończonych projektów, co umożliwi w przyszłości wiarygodne oszacowanie realnego wpływu realizacji PO IR na stan środowiska. Na obecnym etapie prac nad PO IR (gdy nie jest znany szczegółowy zakres przedsięwzięć, które zostaną objęte wsparciem), nie ma również możliwości sformułowania wskaźników produktu i wskaźników rezultatu w rozumieniu przepisów KE.

Częstotliwość monitoringu powinna być ściśle związana z typem działania. Zakłada się, iż działania tzw. „miękkie” (mające na celu aktywizację MŚP we współpracy z jednostkami B+R w ramach wspólnych projektów nieuwzględniających działań pilotażowych) będą wymagały głównie analizy dokumentacji zgromadzonej w trakcie prowadzenia projektu oraz założonych wskaźników i rezultatów. Działania inwestycyjne lub pilotażowe oprócz analizy wskaźników będą wymagały również analizy jakości opracowanych prototypów lub technologii oraz bardziej szczegółowej analizy potencjalnego oddziaływania na środowisko niż projekty „miękkie”, ze względu na dłuższy czas osiągnięcia rezultatów.

Szczegółowość zaleceń formułowanych w prognozie, w odniesieniu do kryteriów wyboru projektów i systemu monitoringu nie wymaga wprowadzania zmian w dokumencie PO IR, lecz zostanie uwzględniona w procedurach na etapie wdrażania poszczególnych instrumentów.